

presumitur, quod velit id, quod estibi utilius. Tunc quidem testator, si vivet, gratias Sacerdoti ageret, sicut gratias ageret creditor, si debitor unum debens, duo solvere, unum ex iustitia, aliud gratis.

Dic queso: si tibi datur optio eligendi solum fructum Missæ, aut fructum Missæ onus cum Indulgentia Plenaria liberationis animæ: quid feligere? Illud scio, fructum Missæ animæ applicarum esse finitum, & tantum pœna Purgatorii satisfacere, quantum Deus suæ infinita sapientia disponit, ut in num. 234. Indulgentiam verò Plenariam solvere plenè, & adequate totam ponam in Purgatorio debitam, ut in tom. 1. de Allarii privilegiis.

Ind si fundator designavit Ecclesiæ, habens pro fine, ut ibi frequens populus audiat; & contingat, ut nullus, aut validè paucus eo ad Missam accedant, tunc Sacerdotem posse alibi celebrare, tenet Tamb. in meth. celeb. Miss. lib. 3. cap. 6. §. 3. num. 3. nisi aliud sit in fundatione expressum, quia cessante causa finali cœfœctus, & talis presumitur refectori voluntas.

272 Celebrans sine iusta causa in alio templo, aut Altaris, peccat, ut supra, sed non teneret restituere stipendum hereditibus, aut Missam in loco designato reperire, quia Missa ubique est aequalis valoris. Unde hic fidem fregit, non iustitiam, Leander tract. 8. de Sacrific. Miss. disp. 4. ques. 25. & Bonac.

Quod si teneatur celebrare in Altari privilegiato, alibi celebrando, cum teneri ad restitutionem compensando aliis orationibus, docet Diana part. 2. tract. 4. refol. 29. negat Tambur. vid. num. 10.

Non enim (ait) tenetur ad repetendam Missam; quia restituere plus, nimpè duas applications, & onus restitutionis est ad aquale, non ad plus. Nec ad otationes; quia tale onus est scrupulorum fomentum; nam cum nesciat, quanta sit pena satisfacienda, nescit, quanta sint orationes necessariae.

Consulo, ut talis Sacerdos aliquam Indulgentiam Plenariam hujusmodi animæ applicet.

Obligatorum celebrare in Altari privilegiato, si celebri in alio Altari applicando Medalliam, Coronam, seu calculum privilegiatum, non satisfacere, tenet Tambur. cit. num. 11. cum de Lugo, quia Indulgentia Altaris est tuta, Medallia minus certa.

At satisfacere, docent Bordon. refol. 25. q. 25. Dian. part. 6. tract. 6. ref. 12. & alii, si testator nil aliud intendat, nisi liberationem animæ, quia satisfacit per equivalentes, & differentias Altaris ac Medallie, quoad hoc est materialis. Minor certudo purgatur, si Medallia habuerit à Papa, aut sive digno.

DE VACATIONE.

273 Capellanus, si per modicum tempus infirmetur, non tenetur satisfacere per alium, aut compensare: idque ex rationabiliter presumpta voluntate fundatoriis. Modicum alii dicunt decim dies, alii mensem, alii cum Peyring. duos menses respectu eius anni.

Capellanus, seu beneficiatus obligatus totu[m] anno celebrare quotidie, sive direc[t]e, sive indirec[t]e, quatenus onus est impostum Ecclesiæ, ut in ea à Capellano continuo celebretur, potest vacare semel in hebdomada, non ex paritate materie, sed ex presumpta fundatoriis voluntate, & confutidine: nisi onus sit impostum Ecclesiæ, ut cureret dici Missam quotidianas, vel nisi expressæ Capellano imponatur, ut Missas quotidiæ per se, vel per alium sine interruptione celebret.

274 Item talis Capellanus potest quater, aut sexies in anno pro se, aut suis celebrare, ex eadem presumpta voluntate fundatoriis, qui non est credens, quod voluntur hoc singulariter auxilium spirituale suo Capellano denegare: si enim de hoc interrogatus fuerit, aut cogitasset, non negasset. Diana, Peyr. & Tambur.

275 Pro his Missis, quando pro aliis applicat, non potest stipendum accipere; nec quando ei vacare permititur, potest pro alio celebrare accepto stipendo; nam hoc est avaritia genus. Et Missæ Capellani, quando celebrat, sunt fundatoriis, sicut fructus agri, sive tenuis, sive pinguior est dominii.

276 In legatis vero non est concedenda vacatio, neque ratione infinitatis, sicut in Capellaniis; sed est Missa per alium Sacerdotem supplenda. Hujusmodi solent

esse Missæ perpetuæ in Monasteriis ab ipsis Monialibus relicte; sunt enim propriæ legata, minime Capellaniæ, nisi impropiæ, & vulgo sic dicte; quia Monialis non fundat Ecclesiæ, aut Altare, cum deputatione Clerici, ut ei inserviat, assistat, &c. in n. 248. sed foliū legat Monasterio Missam pro sua anima in ea Ecclesiæ celebrandam. Et ita servatur Panormi in Ecclesiæ Patroni Oratori, ubi assignatur Sacerdoti legatum; sed eo vacante etiam per unum diem, & ob infinitatem, suppleretur Missa per alium, ut in Missis manualibus.

Aliqua tamen epicheia uti possumus in legato personali, reliete scilicet tali Sacerdoti individuo, cum respectu ad Sacerdotis personam, quam legans intendit juvare juxta dicta num. 249.

277 Capellanus teneatur celebrare per se ipsum, si id fuerit in fundatione Capellaniae expressum. Sed tunc potest eligi Capellanus non Sacerdos, qui infra annum posuit ordinari in Sacerdotem; hoc namque etiam in beneficio Parochialium indulgetur. Si vero non exprimatur, quod debet esse Sacerdos, qui per se ipsum Missas celebret, tunc poterit celebrare per alium; immo poterit Capellania conferri ei, qui decimum quartum annum agit, Mendo ver. Capellania n. 5. v. n. 108.

DE DISPOSITIONE SPIRITUALI SACERDOTIS.

278 Non peccat mortaliter Sacerdos celebrans, non recitat Matutino, Donatus tom. 4. tract. 7. ques. 84. quia non confat, quod consuetudo sit accepta sub culpa. Et Rubrica non est preceptum, sed consilium sub mortali obligacione, quia communis intellectus Doctorum, optimus legis interpres, illud intelligit esse preceptum, cui non satisficiat Sacerdos, si suo tempore confiteratur, alias Trident ad mil novi per illam particulam obligaret; nam Sacerdos ille, quando deinde celebrare debet, teneat ex precepto divino confessionem præmittere: vid. tom. 1. Propof. 38. ¶ 39. ab Alex. VII. damn.

279 Sacerdos celebratur, & laicus communicatur, quanvis sit contritus, ex Trident. seff. 12. cap. 7. & can. 11. debet confessionem præmittere: Modo non debet illis copia Confessori; quod si necessitate urgente, Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Idque ex Precepto ex illo Pauli ad Cor. 11. Prober autem seipsum homo, & sic de nomine illo edat, & de calice bibat.

280 Necessitas ex tripli capite potest oriiri, 1. quia deit copia Confessarii, 2. ex infamia, 3. ex damno.

DEEST COPIA CONFESSARII

281. 1. Si sit, & non velit audire, 2. si Religiosus habeat casum referatur, & Superior a pio Confessori requisitus licentiam absolvendi neger.

282 Tunc Confessorius inferior potest dictum Religiosum direc[t]e a casu referatur, sive excommunicatio[n]e referatur absolvere pro illa vice, Diana p. 9. tract. 3. ref. 15. facultate illi concessa à Papa in eo casu denegata licentia per Decr. S. Conc. die 27. Septembris 1624. Iustus Urbani VIII. editum supra Decr. Clem. VIII. de referentia casuum à Regularibus facienda, quod est in Bulla Cbr. p. 67. & Lantusch. Bull. 28. p. 72. ubi particulariter illa vice, intelligitur toties, quoties casus occurrit, quia non apponitur particula taxativa, tam non significat illam vicem, quando Confessorius per se, vel per alium sine interruptione celebret.

283 Si Confessorius dicitur per tria millaria, Canus vult, quod confiteratur absens; alii volunt, quod sit adenus, si non singulis diebus, saltem aliquoties. Tambur, cum de Lugo id remittit arbitrio prudentis juxta circumstantias personæ, temporis, difficultatis, itineris, &c.

EX INFAMIA.

284 Sacerdos, si dum factis induitus vestibus pergit celebratur, vel postquam Missam incipit, recordatur peccati mortalis à se post ultimum Confessionem commissi, & non potest sine infamia, quam prudenter timeret, se divertere ad confessionem, sufficit; quod dicit actum contritionis putata, & sic potest sacrificium inchoare, & inchoato perficere. Ita patet, si recordetur se esse excommunicatum, suspensus, interdictum, vel irregulariter. Idem dicitur de laico, si genefexus ante linteum pro communione, recordetur peccati post Confessionem commissi, & ex recessu

DE DISPOSITIONE CORPORALI.

293 Sacerdos celebratur, & laicus communicatur, debet esse jejunus jejunio naturali.

294 Jejunium naturale ab Ecclesiastico differt, quia jejunium Ecclesiasticum consistit in una confessione, & abstinentia a carnibus: jejunum vero naturale consistit in omniorum abstinentia cibi & potis à media nocte, usque ad communionem inclusivæ, addequè jejunium naturale non admittit patitatem materie, sed violatur per granum anisi, aut per guttam aquæ industræ fumptam: & ejus violatio est sacrilegium.

295 Ad ejus autem violationem duo requiruntur: primum, ut id, quod sumitur, sit cibus, aut potus: cibis, & potus est ille, qui in stomacho alteratur, & ad digestionem pertinet: secundum, ut sumatur per actionem qua sit comedio, vel potatio, nempe ut per os assumatur, & in stomachum trahatur.

296 EX DEFFECTU PRIMI.

296 Non violent jejunium naturale, & à fortiori neque Ecclesiasticum fructum ligni solidi, unguis, monita, aera, plumbum, ossiculum sive frugum; sive alterius generis: siliquæ ex ferro, vel setico, aut lana, & similes: non enim sunt cibus, quia non alterantur in stomacho, sed eadem integra egeruntur.

297 Violant autem jejunium naturale charta, fulmi ex lino, palea, savenum, terra, seu creta, quia multe concedunt & cera, quia in stomacho alterantur.

298 Si quis deglutiatur nucem cum cortice integræ, frangere jejunium, putat Joan. Sanchez, quia est materia comestibilis, & per accidentem non alteratur. Non frangere, opinatur Tambur, quia ut trahatur, nec est alterabilis, nec digestibilis: ita ille.

299 Demum violent jejunium naturale potio medicinalis, aut aurum potabile, & sanguis, quem quis ex vulnerato digito sugereret.

EX DEFFECTU SECUNDI.

300 Non violent jejunium naturale, primò gutta aquæ, que committetur salive, dum os absit; aut gutta jusei, quod guttas, an sit bene preparatum, & commixtum salive trahi; vel sanguis, qui ex capite fluit in os, & immixtus salive deglutitur: quia non est potatio, aut comedio, sed trahitur salive. Secundò, mæsa, aut pulvis, que casu in os volunt, & cafo trahuntur: quia non est comedio, sed respiratio. Tertiò, fangus, vel humor ex capite, aut gingivis descendens, etiam non immixtus salive, si deglutiatur, quia est fluxus. Quartò, tabacum per narres sumptum in pulvere, folio, aut fumo, & quilibet odor, quia est attractio, & afflatio narum.

301 Ceterum, si culicem, vel muscam ex industria comedas, vel cam potens expuro trahias, violas jejunium, quia ex una parte sunt cibus, & ex alia haec comedio, non respiratio.

302 Frustula, que ex reliqui cibæ in dentibus remanent, si non ex industria deglutiuntur, non violent jejunium, quia non est comedio, sed trahitur cum saliva, aut respiratio. Violant autem, si ex industria deglutiuntur, quia comeduntur.

303 Patet violent jejunium saccharum, aut tabella in ore ante cubitum posite, que tamen post medium noctem liquefiant, & trahuntur.

Præfatas vera cibi reliquæ numquam violare jejunium, docent Dian. Suarez, & nonnulli graves Doctoris apud Tamb. in method. com. c. 27. n. 25.

304 Si aromata, ut tabacum, masticem, &c. in ore conteras ad evacuandum bumen, &c. & non deglutiatur, non violas jejunium, etiam si aliquis ex his cum saliva descendat: nam cohärens non potest, quia descendat saliva illa aromatis affecta; & ratio est, quia non est per modum cibi, aut potus, sed saliva; fecus si granum aliquod ex his cibis decidat: quia tamen non est respiratio, (ut de musta casu deglutiatur superius diximus.) sed comedio, ut liquet de projecto in flumine, qui licet invitus aquam deglutiatur, non proprie est jejunus.

DE HOROLOGIS PRO JEJUNIO.

305 *P*lura horologia bene regulata non faciunt op̄ionem probabilem, sed dubium de media nocte in ordine ad communionem. *Rodrig. tom. 1. cap. 105. n. 6.* contra *Dianam par. 4. tr. 3. ref. 19.* quia in questione facta motiva utriusque æquæ probabilitas non constituit probabilem, sed dubium.

Probatur experientia ex 3. *Regum 3. ex vulgato Sado-mosis* iudicis super duacum mulierum facto, quarum una affirmabat, puerum vivum esse filium suum, quod negabat altera, unde cum motiva fuisse utrinque æquæ probabilitas. Rex remansit suspensus, ac dubius; id est ut ad alteram partem se determinaret, voluit addere conjecturam, precipiendo, ut dividetur puer inter utramque: quod ardenter recutiebat una; Rex sapienter ejus maternam pietatem comprehendens, unde ejus filium iudicavit: ante quam conjecturam Rex erat dubius; dubium enim positivum est quo quis consideratis utrue pars motivis ad neutram partem potest rationabiliter se determinare propter motiva æquæ utrinque movementa, ac proinde manet anceps, & in equilibrio.

306 Praterea sunt sex testes æquales fidei, quorū tres affinitate de viu mortem coniugis, aliis de viu mortem pro eodem tempore negent; *Judex remanebit non probabiliter opinans, sed dubius,* ita ut non possit permittere mulieri transitum ad secundas nuptias. Ita duo horologia bene regulata sunt testes æquales autoritatis circa factum in designanda hora medie noctis, adeoque si disconveniant, non facient opinionem probabilem, sed dubium positivum, nisi addatur conjectura, qua rationabiliter magis ad unum inclinet.

307 Hinc, ubi sunt pueri horologia bene regulata, qui manēt celebrare vult, aut communicare, non tenetur stare primo horologio horam medie noctis signari; quia in diuis melior est conditio possidentis: possestatio autem in causa stat pro libertate; quia est prior precepto: nam præceptum jejuniū est dubium, an tunc incipiat, & dubium supervenient libertati. Tum quia impedimentum dubium non potest tollere jus certum.

308 Difficiliter est, an ubi est tantum unum horologium, qui communicare vult, teneat statim in prima pulsatione à cibis, & post defecitionem. In qua re quidquid relolvant alii: Dico, quod sciens, primum pulsus esse horæ duodecima noctis, teneat in primo pulsu à cibis, & post defecitionem; qui vero ignorat, aut dubitat, si primum pulsus sit hora duodecima noctis, potest prosequi ad ultimum pulsum, & manēt communicare.

Contingere namque solet multis, quod audierint horam undecimam noctis, alii vero non audierint; & proinde priores, statim ac audiunt primum pulsum horæ sequentis, sunt certi, quod sunt pulsus horæ duodecimæ; posteriores vero ignorant, aut dubitant. Quo præmisso.

Probatur assertio: hic namque non potest esse sermo de hora completa mathematicæ, sed practice, prout est nobis signum sufficiens, cuius sit hora; non enim potest de pietate Sanctæ Matris Ecclesiæ præsumi, quod velit fideles stare horæ mathematicæ; que innumeris abiget serpulim, eo maximè, quia non solum est mathematicæ completa ante primum pulsum hora sequentis, sed inter horam priorem completam, & primum pulsum hora sequentis, mediet intervallum quoddam transactum namque tota hora antecedens, datur aliquando intervallum, antequam incipiat moveri malleus pulsanus pro hora sequenti.

Hora autem practica dicitur, in quantum est nobis signum sufficiens hora determinata, primum verdipulsus hora duodecima respectu scientis, & advertentis est signum sufficiens hora duodecima noctis; non sicut respectu ignorantis, non advertentis, aut dubitantis; sed respectu ejus, & secundum se est signum indifferens; adeoque respectu prioris est hora practica, non respectu posterioris.

Infuper primum pulsus respectu prioris est impedimentum certum præcepti jejuniū, respectu vero posterioris est impedimentum supervenientis dubium, ob quod sponeri non potest possessione certa.

309 De dubio de media nocte, vel an comedendi post:

v. cap. 1. de confessione dubia mon. 35.

DE SACERDOTE NON JEJUNIO.

310 *S*acerdos non jejunus potest celebrare, primò ad dandum viaticum alteri moribundo, si non adiunt particulae consecratio, et multi probabiliter negant, & solùm id concedant pro dando Viatico sibi ipsi Sacerdoti. Instant autem propria morte licet non constituant probabilem, sed dubium.

311 Secundò, potest celebrare ad vitandum scandulum, aut infamiam, ut si in Altari ante consecrationem recedatur ne non esse jejunum, potest sacrificium prosequi; quod si ejus recordetur post consecrationem, etiam non instant infamia, omnino debet sacrificium inchoatum perficere. Similiter, si laicus stans ad Altare recondetur non esse jejunum, & sine infamia discedere non valat, potest communicare: *v. n. 347.*

312 Tertiò, in casu fragmenti, in quo sic discutitur. Tam̄ vel enim est sermo de fragmento tui sacrificii, si vele magno, five parvo, & te invento post assumptam ablutionem, & hoc sumere licet potes, five statim, five finita Missa, quia pertinet ad idem sacrificium, inde probabilitas etiam in Sacrificio, antequam vestibus spoliari, quia adhuc judicaris non absolvire totaliter sacrificium.

Vel est sermo de fragmento alterius sacrificii, & hoc probabilitas post ablutionem assumere potes, five statim, five finita Missa, dum es in Altari, quia id totum reputatur una sacrificii moralis consumptio: & quia fragmenta parva facile depeduntur, major reverentia est, si eo non jejunum assument, quia si cum tali periculo in sacrario conserventur, aut alteri Sacerdoti sacrificatio datur; hinc potest Sacerdos pyxidem purificare, & reliquias sumere, dum est in Altari post ablutionem, & ante ex inadvertenti non purificari. At autem hujusmodi fragmenta alieni sacrificii sumere possit in sacrificio, antequam sacris vestibus spoliari, tu iudicas: semper autem est sermo de fragmento, five parvo, five magno; minimè de hostia grandi, aut integra particula; hec namque debet in sacrario conservari, aut alteri Sacerdoti celebratorio relinquiri.

313 Potest vero Sacerdorum non solum digitos abducere, sed plures, & quoties op̄us fuerit, vinum infundere, & sumere ad sumendum particulam hostię, quæ fortiter calici adhæsit, non est dubium.

314 Quard, quando Sacerdos post consecrationem unius, vel utrinque speciei morietur; tunc si non adfert alius Sacerdos jejunus, deberet a non jejunio prius sacrificium.

315 Quinto, Sacerdos, si ci inquitur merus mortis eadem in virum constanti, si non jejunus celebrat; idque non in Religionis contemptum, sed ut alii Missam audiant; potest non jejunus celebrare, quia præcepta humana non obligant cum tanto dispendo: quo metu seculuo, non potest non jejunus celebrare, ut alii Missam audiant, esto non adfert alius Sacerdos jejunus, quia præceptum jejuniū naturalis est validus præcepto audiendi factum: & solus Pontifex potest à præcepto jejuniū naturalis dispensare.

316 Sacerdos pluries in die celebrare non potest, excepta nocte Nativitatis. Si vero sit jejunus, potest in sequentibus casibus. Primo, si Pastor habeat duas Parochias distitas. Secundò, si concursus populi sit tantus, ut Ecclesia non capiat, licet tunc potius expedita celebrare extra. Tertiò, si ante ablutionem monasteriū de communicandi insiro, & suam hostiam sumperit, nec sit alius Sacerdos: *vid. num. 348.*

DE TEMPORE, ET LOCO SACRIFICII.

317 *T*empus, quo celebrari debet, est ab aurore, duabus scilicet horis ante ortum Solis, usque ad meridiem, scilicet privilegiis, quorum quidem virtute Mendicantes ex cauſa celebrare possunt tribus horis ante ortum Solis, & hora una post meridiem; quo in dito licite ut poterit quilibet alius Sacerdos, si adfert confusione, aut ei suppetat iusta causa.

318 Locus jure communī esse debet Ecclesia benedicta. Ex privilegio vero, aut dispensatione Pape, orationum, vel faciliū privatū, et non benedictum.

319 Non licere in navibus celebrare, docent Bonae Diana & alii apud Ardekin; quia adhuc periculum effusionis sanguinis. In d. Diana apud Gobat *tom. 1. tr. 3.*

De Sacrificio Missæ. Cap. II.

419

320 *r*efert Declar. Card. de anno 1623, qua committitur Episcopis, ut prohibeant Sacerdotibus, tam secularibus, quam Regularibus, ne id in proxim deducant.

Licet autem in navibus grandioribus, & in longo itinere, etiam dum actu navigatur, tranquillo tempore, aliquoties celebret; puta ad audiendum Sacrum die festo, ad ministrandum Viaticum, ad solatium spirituale vectorum, si nullum sit periculum effusionis sanguinis, aut amotio hostie ex vento, tenet cum pluribus Ardekin, & Gobat citat, quia addit ex Castropal. id est à Clem. VIII. generaliter permisum navigantibus in Indias, & restatur, ab eis sic praticari.

320 In Ecclesia interdicta, aut violata, five per iniuriam sanguinis effusionem, five per publicam & illigitam humani feminis effusionem, five in qua sepultus sit infidelis, aut excommunicatus non toleratus, celebre non licet, antequam perficetur: quod si violatio accidat, dum Sacerdos celebrat, si post incepsum Canonem, sacrificium absolvat; si ante, ab eo cesseret: *vid. num. 346.*

321 Sacrificium fieri debet supra Altare sub mortali, & immediate supra Altare pavum lapideum conferratum. Altare esse debet triplici, aut saltu duplii mappa, seu linea benedicti scopertum, cum Cruce, & Missali, & duplice candelæ cetera accensa.

322 In Altari Crucifixi Crux debet esse à Crucis majori distincta; quia illa habet rationem imaginis. Negat Tambur.

323 Ex nulla necessitate licet sine lumine in Altari posito, & à lampadibus extra Altare appensis distincto celebrare, & etiam Missa sit incepta, sed ante consecrationem, continuare, tenet Bellar. Busemb. & Tambur. in mer. *Celebr. Miss. lib. 1. cap. 5. §. 4. n. 1.* quia gravem parit irreverentiam.

Sed probabilitus potest licere. 1. Ad satisfaciendum dívino præcepto aliquoties sacrificandi, ut in num. 339. 2. Ad dandum Viaticum. 3. Ad vitandum mortem, non incussum in contemptum fidei, Marchefus *n. 67.* cum Paqual. Tonellio, & pluribus; quia jus divinum, & naturale prævalit legi humanae.

324 Non sufficit necessitas celebrandi ob diem festum, Marchefus *n. 70.* quia licet præceptum aliquoties celebrandi sit naturale, & divinum, ut in n. 339. præceptum tamen celebrandi, & audiendi Missam, quoad determinationem temporis, puta tali die festo, est Ecclesiasticum, quod cedit præcepto celebrandi cum lumine, quatenus hujus omisso gravem continet irreverentiam, quia non potest vitari, nisi ad satisfaciendum præcepto majori, quod ureat.

325 Si incepta Missa extinguitur lumen, curari debet, & expectari paulisper, ut ascendatur, si breviter fieri potest; scilicet si contingat post consecrationem, continuari debet Missa usque ad finem. Si ante consecrationem post Offertorium, continuari possit docet Marchefus *n. 71.* cum Ardekin *par. 3. tr. 6. quest. 8.* & Leandro contra Mendo in appendice ad epit. de immunitate. num. 3. qui vult, esse abruptendum sacram, si non spes brevitati habendi lumen.

326 Celebrare voluntariè cum unico lumine, in nostris Regionibus concedit, extatio Ecclesiæ confensu, ad foventum servent fidem Sacrum expontentium.

327 Ritè autem *num. 130.* negat licet sine omnibus vestibus celebrare at satisfaciendum præcepto naturale divini, aliquoties celebrandi prævalit juri positivo celebrandi supra Altare lapideum conferratum.

328 In villa, si candelabra non extint, licetum est sine illis celebrare; quia Rubrica de candelabris est rectiva, nam requiruntur non ratione sui, sed luminis. Tunc Sacerdos pro candelarum substantiis uti poterit pineis, aut alijs instrumentis decentibus, qui ad ritum non provocent. Ita Marchefus, qui super his suo Sacerdoti in villa docte, & plenè scribit.

329 Celebrare sine Cruce, seculuo contemptu, est veniale, Mendo *cit. num. 6.*

330 In villa, si candelabra non extint, licetum est sine illis celebrare; quia Rubrica de candelabris est rectiva, nam requiruntur non ratione sui, sed luminis. Tunc Sacerdos pro candelarum substantiis uti poterit pineis, aut alijs instrumentis decentibus, qui ad ritum non provocent. Ita Marchefus, qui super his suo Sacerdoti in villa docte, & plenè scribit.

331 Calix, & patena, si sint fracta, ita ut reddantur incepta ad Sacrificium, puta si sanguis ex fundo cuppe effundatur: vel si sint apta, deformitate tamē notabiliter habent, ut oriatur indecentia, exercitata censor.

332 Calix iterum deauratus, non est iterum conferrandus, si sit materie apta; quia per deperditionem autem non amittit consecrationem, nec per additionem autem mutat formam: decet tamen, ut aqua benedicta ablatur, propter laicarum manuum contractum. Est autem iterum conferrandus, si sit materie in apta, quæ per deaurationem sit apta. Ita Marchefus *num. 203.*

333 Vefes Sacerdotis sunt amictus, & alba linea, cingulum, manipulus, stola, & planeta ferica, vel laterna, que sunt coloris correspondientis officio.

334 Alba, stola, & planeta dicuntur paramenta maiora, quorum aliquod voluntariè omittuntur est mortale. Amictus, cingulum, & manipulus dicuntur paramenta minora, quorum aliquod omittere probabile est non esse mortale, sed veniale, ob parvitatem materie, Marchefus *n. 64.* Sed probabilitus potest cum Gobat *tom. 1. tr. 3. num. 347. 348.* esse mortale, excepto cingulo: quia eorum omnia notabiliter part deformitatem.

335 Sine aliqua vefte ex minoribus potest celebrare Sacerdos necessitatis causa, puta ob necessitatem audiendi sacram die festo, acquisitionis stipendi, si Sacerdos sit pauper, &c.

336 Ad celebrandum sine aliqua ex majoribus, requiriunt major necessitas, videlicet 1. Ad ministrandum viaticum. 2. Ad dandum Viaticum. 3. Ad vitandum mortem, non incussum in contemptum fidei, Marchefus *n. 67.* cum Paqual. Tonellio, & pluribus; quia esse mortale, sed veniale, ob parvitatem materie, Marchefus *n. 64.* Sed probabilitus potest cum Gobat *tom. 1. tr. 3. num. 352.*

337 Sine omnibus autem non licet, nisi ex maxima necessitate, ad vitandum mortem, non incussum ramen in fidei contemptum: ut si ferox dux Sacerdoti vefte compare non valenti minor mortem, nisi pro anima sua uxoris celebet; Gob. *tom. 1. tr. 3. num. 352.*

338 Ad celebrandum vero cum vestibus minoribus non benedictis minor necessitas sufficit, puta ad audiendum sacram die festo, &c.

339 Licetum est, aliquoties sine Altari lapideum conferrare celebrare ad implendum præceptum naturale divinum de sacrificio offerendo aliquoties, contentum sub primo Præ. Doc. *Unum cole Deum.* Quod continuit in Regionibus hereticorum, ubi non est liber usus Religionis Catholicae; quia præceptum naturale divinum aliquoties celebrandi prævalit juri positivo celebrandi supra Altare lapideum conferratum.

340 Inmodum Marchefus *num. 36.* id plures in præfatis Regionibus concedit, extatio Ecclesiæ confensu, ad foventum servent fidem Sacrum expontentium.

341 Ritè autem *num. 130.* negat licet sine omnibus vestibus celebrare at satisfaciendum præcepto naturale divini, aliquoties celebrandi, quia omnium vestium omisso maximum afferit deformitatem, & inde irreverentiam ipsi Sacrificio: non sic omisso Altaris lapidei conferratur, cui irreverentia cedit præceptum aliquoties sacrificandi.

342 Capellani in Ecclesiæ Monialium non modò posunt, verum etiam tenentur in Missa se conformare Monialium officio; utantur tamen Missali Romano, Gavant. Lezana, & Tambur.

343 Requirunt unus saltus minister, qui Sacerdoti circa Altare inferiat, qui sub mortali debet esse vir, non feminæ, ita ut in casu necessitatis potius celebrandum sit fine ministro. Dixi, circa Altare; nam si respondeant in Choro Moniales, non est inconveniens, nec prohibit. *al. missal & rubricæ in capitulo 10.*

344 **D**E INTERRUPTIONE.

345 **M**issa quad partes essentiales, quæ sunt consecratio panis & vini, & consumptio, non potest

Dd 2 fine

sine sacrilegio interrumpi, nisi infest periculum in Sacramentum, aut vitam Sacerdotis, ex incursione hominum, hereticorum, ex terramoto, incendio &c. tunc enim potest Sacerdos hostiam confererat sumere, vel secum deferre, si ad vini consecrationem sine dicto periculo præveniri non possit.

345 Quod patres verò accidentales, & Ritum, Missam interrumpere licet ex gravi, & justa causa. 1. Ob concionem, ordinationem, communionem populi, & edictorum publicationem, pro quibus extant Rubrica, & consuetudines. 2. Si ante Canonem Sacerdos recurret alioquin impedimenta: puta non esse jejunum, esse in mortali, excommunicatum, &c. & non sit infamia, aut scandalum ex interruptione, v. n. 202. si post Canonem, & præsternit post consecrationem, consideratur, & perficiat. 3. Si excommunicatus non toleratus, seu denunciatus, aut publicus percussus Clerici intercessus præsumat, moneatur, ut discedat.

346 Quod si discedere renuat, & commode expelli non possit, incidit ille in novam excommunicationem reprobatur Papas, & Sacerdos, si incepit non sit Canon, ab Altari recedat; si verò sit incepitus, & præsternit si sit peracta consecratio, recedentibus aliis praeter ministrum, Sacerdos sacram perficiat, usque ad assumptionem; & tunc si excommunicatus iterum monitus non recedat, etiam ipse abeat, & in Sacra missa cetera peragat. Ita Layman, qui addit, hac intelligi debet de sacrificio Missæ comparatione ejus tantum Altaris cui excommunicatus præsumit assistere; unde nihil obstat, quod Missa in aliis Altaris, præsentibus etiam fidelibus, peragatur, num. 320.

347 4. Ob supervenientem gravem necessitatem proprii corporis, aut spiritualem proximi, ut si moritur sit baptizandus, vel absolvendus, tunc Sacerdos ad sacrificium revertens, si consecratio erat facta, incepit, ubi deferat; similiter, si non erat facta, sed parva morte intercesserit, minor quam unius horæ, si verò longior, vel incepit ab initio, vel a celebrando defast, si obligationem celebrandi non habeat.

348 Demum ob adventum Principis, Prelatis, aut populi Missam audituri, si alius non sit Sacerdos, & non sit facta oblation, Sacerdotem posse de novo incepit, putat Laym, cum Navar, sed rectius negat Tambur. quia talis adventus non affer tantum necessitatem, que irreverentiam interruptionis superer; nam illi, cum non sit alia Missa, non tenetur ad audiendum interram. Eadem ratione non potest Sacerdos ob hujusmodi adventum bis eadem die celebare, v. n. 316.

DE DEFECTIBUS IN SACRIFICIO MISSÆ OCCURRENTIBUS.

349 Sacerdos ante sumptionem advertens aquam, aut acetum consecrare, debet ea mittere in sacrarium, aut alteri sumenda tradere, & vinum cum aqua imponere, ac consecrare.

350 Si id advertit post calicem, aut hostiam sumptionem, D. Thomas vult, Sacerdotem debere consecrare non tantum vinum, sed etiam novam hostiam, ac si nullam materiam consecrasset, hoc pacto, ut novam hostiam, & vinum offerat oblatione saltem mente concepta, & statim post oblationem incepit ab ipsis verbis: Qui pridie quām patet: & prosequatur solita signa, ac orationes usque ad communionem. Cuius ratio est, quia si non esset ibi hostia consecrata, non verificaretur repetitio verborum, & signorum, quorum quedam sunt non solum circa sanguinem, sed etiam circa corpus.

351 Scotus verò in 4. dīf. 8. q̄st. 3. līt. H. doceat, in allato casu sufficere consecrare solum vinum cum aqua sine nova hostia, reliquis omnibus omisiss, que ante sumptionem diei, & agi solent; quod ita fieri potest, ut celebrans, quasi accepturus ablationem, accedit ad cornu Altaris, vinum, & patrum aqua calici imponat.

Respond. licet, si Sacerdos in ea Missa consecravit, tam formulam patrum, quam hostiam grandiorum, immediate consecret, incipiens à simili modo, usque ad hoc quiescumque; statim fumat, ablationem accepit, & finem Missæ prosequatur: qui modus præsternit in presentia populi est expeditior, & ponitur in Rubricis Missalis Clement. VIII. de defectu vini, n. 5.

352 Uterque modus est aptus. Primus D. Thomas, si Missa celebretur in loco privato. Secundus Scotti, si

celebretur in loco publico, ubi adiutor auscultantes, ad vitandum scandalum, & conturbationem.

353 In quo casu non officit, quod Sacerdos non se jejunus, quia preceptum de integrè proficiendo sacrificio est majoris obligationis, quam preceptum jejunii naturalis; quoniam hoc est Ecclesiasticum, illud vero Divinum, ex Scoto cit. lit. D. & F.

Inde si Sacerdos hujusmodi defectum cognoscit, dum habet in ore aquam, aut acetum, illud non debet illè projicere, sed sumere, quia esset irreverentia, inde periculum projicendi fragmentum hostie sumptu.

354 Idem patet est dicendum, si totus sanguis effundatur è calice; & de hostia consecrata, si dispareat, vel si post eius sumptionem aduersus non esse triticeam; tunc enim alia hostia debet recenti modo consecrari.

355 Quod si non possit nisi difficultate alia hostia habeti, facram cum una sola specie finias, prætermittendo verba, & signa, que ad speciem deficientem spequant; nam viate notabilem offensionem plebis est de jure naturæ, integras vero sacrifici solum de jure divino; adeoque ita est majoris virtutis.

356 Si autem propter ignorantiam, aut animi turbationem quæ in his casibus accidere solet, defectum non supplevit, sed Missam terminasti, non debet aliud sacram perfici, quia tunc non judicatur esse idem, sed aliud sacrificium.

357 In dubio, alio modo est discurrendum; nam si dubitas, an sit acetum post calicis sumptionem, teneas fuisse vinum, quia possidet substaniam vini.

358 Idem tenetas, si dubites post consecrationem, ne sin certo fundamente turbetur sacrificium, ejusque ordo; & quoniam possidet substaniam vini. Si dubites ante consecrationem, vel debes deponere rationaliter dubium, vel vinum mutare, ne pericula non consecranti te exponas; & tunc si non invenieris aliud vinum, vel non nisi difficultate; si non est incepta consecratio, delitas; si vero est incepita, præsumas esse vinum, & prosequere; quia melius est, deposito dubio sacrificium perfici, quam cum dubio incomplementum certi pati: ita Tambur.

359 Acutum vero illud, si remanserit, vel sumas post sumptionem sanguinis, vel aliqui reverentes serves stuppa, aut panno lineo imbibitum, donec ficeretur; & tunc comburi debet, & in sacrarium projicitur.

360 Quia in hujusmodi defectibus, tam substantiis, quam non substantiis subite perturbationes solent oriiri; ea ex Doctoribus sit regula, ut considerata (quoniam tempus permittit) gravitate, vel levitate rei qua deficit, incommode, scandalo, quod potest oriiri, id facias, quod melius videbitur, nec scrupulose te geras: nam quidquid in ea perturbatione bona fide facis, bene coram Deo facis; quia si est error, per bonam fidem, & perturbationem non censetur deliberare factum, ut sit mortale. Ita Tambur. lib. 2. cap. 5. mon. 30. in Meth. Cal. Miss.

361 Sacerdos, si de hostia grandiori sibi provide non possit, ne eo die, etiam ferme sacrificio privetur, potest licet parva formula uti, quia æquè per utramlibet sacrificium perficitur, & nullum de hostia grandiori adest præceptum: solum (si opus sit) monendum est populus de defectu, ad ejus averrendam offensionem.

362 Quod si petas, an licet Sacerdoti assumere formulam parvam, & hostiam grandiorum conservare exponendam, si alia grandior haberi non possit?

363 Scotus verò in 4. dīf. 8. q̄st. 3. līt. H. doceat, in allato casu sufficere consecrare solum vinum cum aqua sine nova hostia, reliquis omnibus omisiss, que ante sumptionem diei, & agi solent; quod ita fieri potest, ut celebrans, quasi accepturus ablationem, accedit ad cornu Altaris, vinum, & patrum aqua calici imponat, ad medium redat, & offert, oblatione saltem mentali, immediate consecret, incipiens à simili modo, usque ad hoc quiescumque; statim fumat, ablationem accepit, & finem Missæ prosequatur: qui modus præsternit in presentia populi est expeditior, & ponitur in Rubricis Missalis Clement. VIII. de defectu vini, n. 5.

364 Si multa, aranea, aut aliud simile occidetur in calicem ante consecrationem; Sacerdos, si non erit ei nausea, illud extrahat; secus, vinum in sacrarium mittat, & ablu-

H O S T I A

& abluto calice, aliud vinum cum aqua ponat, offert faltem mente, & consecret.

364 Si vero id acciderit post consecrationem, animal è calice extrahat, & abluit, illudque, & ablutionem aptè conservet, ut post sacrificium comburatur, & ablationem cum cineribus in sacrarium projiciat, aut id minister committeret. Sanguis autem debet sumi, si possit sine periculo vomitus, aut salutis corporis; scilicet, periculo stante, ut si adit venenum; tunc namque nullo pacto est sumendum, ne calix vice vertatur in mortem; sed vel debet consecrari in vase, donec species corruptantur, & inde combusta mittantur in sacrarium; vel debet exciscere stuppa, lino, aut ipso linteolo, quod habet supra altare, &c. & sic comburi, & cinis mitti in sacrarium.

Sacerdos autem abluto calice debet novum vinum, & aquam imponere, offerte, & consecrate, ut supra.

365 Item, si ex unius complicitis confessione scias, vinum infectum esse veneno, poteris te à celebrando abstine; & si es in altari, illud ex altaria consecratum non sumere, ex Scoto in 4. dīf. 21. q̄st. 2. ad terrium, līt. M. quem Tambur. & nonnulli sequuntur contra Bonacinan, nam ex jure nature tenetur quilibet propriam vitam servare, nec calix vice verti debet in mortem; tunc igitur ut poteris modeſtē pretextu, v. gr. ampullam quasi caſu è manu frangendam dimittendo, aut alio modo opportuno, qui ex superiori dictis, prudentia non deficit. Nec inde sigillum confessionis frangitur, quia (ut ait Scoto) tunc non debet reparari relativum confessionis, nisi id, quod ex natura sua prodit peccatum confessionis, cuiusmodi non sunt, te divertere à via, in qua ex confessione scis te esse occidentum, vinum non sumere, ampullam frangere, &c. nam possit ob aliam iustam causam ea agere, etiam si nullus tecum collucios fuisse, ea que possent caſu independenter à confessione continere, num. 379.

366 Idem dicit de hostia, si fuerit ab aliquo venato taſta: est enim in sacrario separata fervanda, donec corruptum, & in sacrarium mittatur, & alia est consecranda, & sumenda.

367 Hostia, & calix à fulmine taſta, venenata censiſti vult Gavanitus

S A N C U I T Y

368 Si congeletur in calice, calix pannis calidis intolleratur; quod si non possit, ponatur in aqua volvatur; quod si non possit, ponatur in aqua ferventi propè altare, donec liquefat, ita ut intra calicem non intret aqua.

Si vero liqueferi nequeat, aut ignis haberi non possit, digite ministrantur, & assuntur.

369 Si vinum congeletur ante consecrationem, debet mutari: quod si in aliud liquefactum commode haberi non possit, tunc Sacerdos, si ad Canonem non pervenerit, sacram omittat; ne inconfusa materia utatur; & si opus sit, populum de defectu moneat ad ejus offensionem vitrandam. Si vero incepit sit Canon, prosequatur (aut Tamb.) quoniam tempus permitit.

370 Quid si Sacerdos deficit, dum sacrificat, tunc si id ante consecrationem contingat, relinquendum est sacrificium, quia non est substantialiter inchoatum; si vero post consecrationem, etiam solius panis, tunc vel eodem die, etiam post sex, aut septem horas, vel sequenti die debet sacrificium perfici alicuius Sacerdotis.

371 Hostia, & calix à fulmine taſta, venenata censiſti vult Gavanitus

S A N C U I T Y

372 Quid si Sacerdos deficit, dum sacrificat, tunc si id ante consecrationem contingat, relinquendum est sacrificium, quia non est substantialiter inchoatum;

373 Dom. Sacré Moniales communionem suscipiant, substantiæ ventus plures particulas è sacra pyxide rapiant, & per ostium intus Capellam interoram spargant. Quid agendum?

374 Responde. Tunc Sacerdos, animo sibi dato, pyxidem claudat, & statim curat, ut particula ab ipsa sacra Virginibus, etiam propriis digitis, accipiatur, & intra pyxidem reponantur. Ut sumantur propria lingua ab aliis, etiam propria communicantur. Vel omnes ab eadem, que communicantur, sumantur si alii non sint, & priores duo modi commode practicari non possint, maximè si sint harpa fragmenta. Deinde exdem pavimentum spongii lavent: ut in num. 376.

Agunt de Sacrifice Missæ, Scoto, quod. 20. in 4. dīf. 5. q̄st. 2. līt. L. dīf. 17. q̄st. 2. 2. M. Mastrius disp. 19. q̄st. 3. art. 4. & 5. Leander de Sacram. tract. 7. & 8. Joan. la Crux pag. 351. Tambur. in Meth. Celebri. Missæ, Arsfdekin tom. 2. pag. 256. Gobat tom. 1. trit. 3. Anton. à Spir. Sanct. de Sacram. tract. 7. Fagnanus lib. 3. Fenechi, Mendo, Alzoa vero Missa.

FORMULA DIMISSORIARUM
PRO REGULARIBUS

375 Qua pluris usus sum, in qua practicantur dominis tradita; num. 29. 30. 34. 35. 37. 84. 12. F. R. NN. Ordinis NN. Dilectio Nobis in Christo Ihesu fratris NN. saltem.

Dd 3 AD

AD Excelsum Presbyteratus Ordinem eos Religiosos di predicationis officium salubriter exequendum. Si quis autem adimplere contempserit, districte subiaccioni. Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicunque Parochiales; vel alias curam animatum habentes, Ecclesiæ quocunque modo obtineant, per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissis, pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis; docendo ea, que scire omnibus necessarium est ad salutem; annunciodoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis via, que eos declinare, & virtutes quas lectari oportent; ut penam eternam evadere, & Cœlestem gloriam consequi valant. Id vero si quis eorum præstare negligat; etiam si ab Episcopi iurisdictione quavis ratione exceptum se esse pretenderet; etiam si Ecclesiæ quovismodo excepta diceretur, aut alicui Monasterio, etiam extra Diœcesem existenti forsan annexa; vel unita, modo reip̄ in Diœcesi sint, provida pastorali Episcoporum sollicitudo non debet; ne illud impleatur. Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Itaque ubi ab Episcopo moniti trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras Ecclesiasticas, seu alias ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam si ei sic expedire vixum fuerit, ex beneficiorū fructibus alteris, qui id preferat, honesta alia merces percolatur, donec principalis ipse respicens officium suum implet. Si que vero Patriarchales Ecclesiæ repäsentant subjecte Monasteris in nulla Diœcesi existentes; si Abbatæ, & Regulares Prælati in predicatione negligentes fuerint; à Metropolitanis in quorum Provinciis Diœceses ipse sita sunt, tanquam quod hoc Sedis Apostolice delegatis compellantur, neque hujus decreti executionem consuetudo, vel exempli, aut appellatio, aut reclamatio, sine recurso impedit valeat quocunque defuper à competenti Judge, qui summati, & sola facti veritate inspecta procedat, cognitum, & decidum fuerit. Regulares vero cujuscumque ordinis, nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati fuerint, ac deorum licentia personaliter se eorum Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere tenentur, antequam predicare incipiunt. In Ecclesiis vero, quæ suorum ordinum non sunt ultra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere tenentur; sine qua in ipsius Ecclesiæ non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Ipsam autem licentiam gratis Episcopi concedant. Si vero, quod absit, predicator erötes, aut scandalis diffameretur in populo, etiam in Monasterio sive, vel alterius ordinis predict; Episcopus ei prædicationem interdicat. Quod si heretæ predicaverit, contra eum secundum iuris dispositionem, aut loci confutendum procedat; etiam si predicator ipse generali, vel speciali privilegio exemptus se esse, pretenderet. Quo casu Episcopus auctoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolice delegatus procedat. Current autem Episcopi, ne quis predicator, vel ex falsis informationibus, vel alias caluniosò vextur, justitiae de eis conuentendi occasione habeat.

383 Hinc habes, Prælatum regularum debere primo loco, suum subditum ad Episcopum Diœcesanum mittere, in cuius Diœcesi de familia commoratur; vel ad Episcopum vicinorem, si erit in loco nullius Diœcesis; & eo absente, aut ordinationem non habente, tunc potest ad quemcumque alium Episcopum suum subditum mittere. Hac sunt disposita à S. Congr. Conc. die 15. Martii 1596, & die 1. Iunii 1638, iuxta mentem Trident. fss. 23. de reform. c. 8. quæ de cœcta refer P. Augustin Matthæucci in Officiali. Cuius verb. Ordines à n. 4.

PARS SECUNDA.

Examen Prædicatorum.

C A P U T I.

De Causa efficiente Sacrae Concionis.

Quid Prædicare debet.

384 **A**D Apostolicum sacre prædicationis munus ritè exercendum, tria necessario requiriuntur, quorum altero deficiente, nemo prædicare debet.

Primum est irreprehensibilis vita; quia (testi Tullio) Caput est artis, dicere, quod facit. Hinc D. Hier. ad Nepotianum scribens, ait: Non confundant opera seruum tuum, nec casum in Ecclesiæ loquaris, tacitus qui facit respondet: Cur hec, que dicas, ipse non facit?

385 Secundum est solida scientia: ut scilicet omnia, que pertinent ad mysticia fidei, mandata Dei, & Ecclesiæ, vita, & virtutes, heretæ, ac erroræ opiniones, dignoscere, ac enucleare calleas: quod fati aperte praefabis, si priores tomos hujus operis familiares habebis.

Tertium est legitima missio: ministrum ut à Praelato, ad quem spectat, sit tibi commissum, vel faltem concessum; nam, ut inquit Apostolus ad Roman. 10. Quomodo predicabunt, nisi mittantur? Vide Bullam Clement. X. Superna 1670. in tom. 1. ver. De approbatione Confessarii.

APPENDIX UNICA.

Quid statutum Tridentinum circa Concionatores: notandum in primis sunt que habeat Tridentinum Sessione quinta, capite secundo de Reformatione. Hec autem habet.

Si contingit Episcopos, Archiepiscopos, &c. Legitimo detinerti impedimento, juxta formam generalis Concilii viros idoneos assumere teneantur ad hujusmo-

Item habet hac alia Tridentinum fss. 24. cap. 4. de Reformatione.

Pradicationis munus, quod Episcoporum principium est, cupiens Sancta Synodus, quo frequenter possit ad fideliū salutem exerceri, canones alias super hoc editos, sub rec. Paulo III. tripus prætentum temporum usi accommodando, mandat, ut in Ecclesia sua ipsi per se, aut si legitime impediti fuerint, per eos, quos ad predicationis munus assument, in aliis autem Ecclesiis per Parochos, five iis impeditis per alios ab Episcopo impensis eorum, qui cas praefare, vel tenentur, vel solent, depurant in Civitate, aut in quamcumque parte Diœcesis, censebunt expedire saltem omnibus Dominicis, & solemnibus diebus festis: tempore autem Jejuniorum Quadragesime, & Adventus Domini, quotidie vel saltem tribus in hebdomada diebus, si ita oportere dixerint Sacras Scripturas, divinamque legem annuntiant; & alias quoctuncque id opportune fieri possidicaverint. Moneant Episcopos populum diligenter, tenet unquamque Parochia sua interest, ubi comodi id fieri potest ad audiendum verbum Dei. Nullus autem Secularis, five Regularis, etiam in Ecclesiis suorum ordinum contradicente Episcopo prædicare praefumat. Idem etiam saltem Dominicis, & aliis festis diebus pueris in singulis Parochiis fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes, diligenter ab iis ad quos spectabiliter doceri curabunt; & si opus sit, etiam per censuras Ecclesiasticas compellent: non obstantibus privilegiis, & confuetudinibus. In reliquis, ea, quæ de predicationis munere sub codice Paulo III. decretâ sunt, suum robur obtineant.

Addo etiam quod prædicatorum officium, ac eorum examen Constitutionem Leonis X. quæ incipit Superne; & infra hoc habet: Sacro approbante Concilio statutus, & ordinamus, ut nullus tam Clericus Secularis, quam coquicunque etiam Mendicantium Ordinis Regularis, aut quivis alius, ad quem facultas prædicandi tam de jure, quam de confutidine, vel privilegio, aut allias pertinet ad hujusmodi officium exerendum admittatur, nisi prius per superiorum suum respecti� diligenter examinatus, (in qua re conscientiam ipsius superioris oneramus,) ac morum honestate, etate, doctrina, probitate, prudentia, & vita exemplaritate ad illud aptius, & idoneos reperiatur, hic quoctuncque postea predictarum acceleriter, de hujusmodi examine, & idoneitate sua per litteras authenticas, seu alias sui examinatoris, approbatoriisque Episcopis, & aliis locorum ordinariis fidem legitime faciat. Mandantes omnibus, qui hoc onus sustinent, quique in futurum sustinebunt, Euangelicam veritatem, & Sanctam Scripturam, iuxta declarationem, interpretationem, & ampliationem Doctorum, quos Ecclesia, vel usus diuinus approbavit; legensque haec tenus recipit, & in posterum recipiet, prædicent, & explanent, nec quicquam ejus proprio sensu contrarium, aut dissonum adjicient, sed illis semper infistant, quæ ab ipsius Sacra Scriptura verbis, & prefatorum doctorum interpretationibus, rite, & sane intellexi non discordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichristi Adventum, aut certum diem Judicii prædicare, vel afficer, nequamque præfumant, cum veritas dicat. Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sui potestate. Iposque, qui habentus similia affuerint, ut sunt mentiti, ac eorum causa reliquorum etiam recte prædicantium authoritati, non modicum detractum sufficere constet, inhibentes omnibus, & singulis Clericis Secularibus, vel Regularibus præfatis, catenique coquicunque status, gradus, & ordinis existant, qui hoc onus assument, ne de cetero in sermibus suis publicis, alia quoctuncque futura ex literis sacris constanti prædicere, nec illa Spiritu Sancto, vel Divina revelatione se habuisse affirmare, & alienas, inaneque divinationes asseverando, aut alio modo quoctuncque tractanda afflunt, sed ex Divina vocis præcepto Euangelium omni creature, cum vitorum detestatione, & virtutum commendatione enucleant, & declarant, & pacem, ac dilectionem inquit à Redemptore nostro tantopere commendatam ubique faventes non scindant vestem inconsuitem Christi, sed ab Episcopo, & Prælatorum, ac aliorum superiorum eorumque status scandalosa detractione, quos coram vulgo, & laicis non modo incavet, sed etiam intemperanter reprehendunt, & mortent, & ab eis male geritorum expressis, quandoque nominibus aperta, & manifesta tedargutio abstineant. Denique constitutionem fel. rec. Clementis Papæ V. quæ incipit Religiosi, quam tenore presentum innovamus, & approbamus inviolabiliter ab eis observari debere decernimus, ut hac ratione ad utilitatem populi prædicantes, & cum domino lucrificantes talentum, quod ab illo accepterant, superluerint, & ejusdem gratiam, & gloriam consequi meantur. Ceterum quibuscum coram Dominus futura quadam in Die Ecclesiæ inspiratione revelaverit, ut per Amos Prophetam ipse promitterit, & Paulus Apostolus Prælatorum Princeps spiritum inquit nolite extingueret, proprieas nolite spernere, hos aliorum fabulosum, & mendacium gregi connuocate, vel aliter impediti minimè volumus. Extinguitur namque ipsius gratias spiritus Ambrosio teste si incipientibus loqui feror contradictione sponit; & tunc Spiritui Sancto injuria certè fieri dicitur. Et quoniam res magni momenti est, & quod non de facili credendum fit omnisi spiritui, sed sunt probandi spiritus, teste Apostolo, an ex Deo proveniant; Volumus ut lege ordinaria tales asserta inspirationes antequam publicentur, aut populo prædicentur, ex nunc Apost. Sedis examini reverante intelligantur. Quod si fine magno periculo id fieri non valeret, aut urgens necessitas aliud suaderet, tunc eodem ordine servato, ordinario loci notificant, ut ille adhibitus secum tribus, aut quatuor doctis, & gravibus viris, & hujusmodi negotio eam eis diligenter examinato, quando id expedire videbūm (super quo eorum conscientias oneramus) licentiam concedere possint. Si qui autem contra præmisorum aliquod committere quidquam ausi fuerint, ultra poenas contra tales à jure statutas excommunicationis etiam sententiam, à qua non nisi a Romano Pontifice præterquam in mortis periculo constituti, absolvit possint, eos incurare volumus. Et ut eorum exemplo alii attente similia minime auident, eis predicationis etiam officium interdicendum esse perpetuò decernimus. Non obstantibus &c. ergo &c.

Addo postrem Decretum Sacra Congregationis Concilii Trid. circa predicantes Verbum Dei emanatum anno 1602. Congregatio Concilii consuit. Decret. 12. ver. dies etiam festi, fss. 25. de Regulari ita esse intelligentem, ut Regularium ritus illis festis semper maneat, quoad Missas celebrandas, & cetera Divina Officia, tam publice, quam privatim, ab ipsi Regularibus in eorum Ecclesiis persolvenda. Nec circa haec ab Episcopis, quoquomodo quicquam in contrarium eisdem regularibus præcipi posse. Quod si de facto præceperint; Regularis nequitcumque ipsi Episcopis obdeteneri. Verum quod conciones, & lectiones, quas iidem Regularis ad populum habuerint, debere se conformare Euangelio, & Epistolis, quibus Clerici Secularis utitur illis diebus festis.

Congregatio item Concilii consuit. Regulares, qui absque licentia Episcopi prædicarent in Ecclesiis, que suorum ordinum non sunt, tamen si decreto eisdem Concilii, c. 12. fss. 5. contraceperint non posse tamen puniri ab Episcopo, sed tantum à suis superioribus Regularibus.

C A P U T II.

D E C A U S A F I N A L I.

Predicatoris finis.

386 **E**sse debet, ut peccatores peccato mortui ad vitam per peccatum revocentur, & ut iusti, qui charitate vivunt, abundantius vita fruantur, iuxta illud Joan. 10. Ego veni, ut vitam habeam, & abundans habeam. A illi se signabat finis ordinis.

C A P U T III.

D E C A U S A M A T E R I A L I.

Quid predicari debet.

387 **P**redicationis materia est verbum Dei: Predicabam verbum, dixit Apostolus, 2. ad Tim. 4. Confessio.